

Marcin Jachimowicz

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Świebodzinie

ZNIEWAŻENIE POMNIKA (przestępstwo z art. 261 k.k.)

Przepis art. 261 k.k. nie stanowi *novum* w systemie polskiego prawa karnego. Jego poprzednikiem był art. 284§2 k.k. z 1969 r., który sankcjonował karą pozbawienia wolności do lat 2, karą ograniczenia wolności lub grzywną zachowanie polegające na znieważeniu pomnika lub innego dzieła wystawionego publicznie w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby.

1. Przedmiot ochrony

Przepis art. 261 k.k. zamieszczony jest w rozdziale XXXII k.k. zatytułowanym „Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu”, co świadczy, że ustawodawca uznał, iż zachowania stypizowane w tym przepisie godzą w porządek publiczny jako rodzajowy przedmiot ochrony.

Przedmiotem ochrony jest również część i szacunek należne zasłużonym osobom oraz zdarzeniom historycznym upamiętnionym pomnikami¹.

2. Podmiot

Przestępstwo określone w art. 261 k.k. we wszystkich sytuacjach, o których w tym przepisie mowa ma charakter powszechny (ogólnosprawczy), to znaczy, że krąg jego sprawców nie jest ograniczony. Podmiotem tego występku może być każda osoba zdolna odpowiadać karnie, także bezpaństwo-

wiec. Ustawodawca, określając krąg jego sprawców, użył określenia „kto” bez jakiegokolwiek innego dodatkowego określenia.

Podmiotem występkę, o którym mowa w art. 261 k.k. może być wyłącznie osoba dorosła w rozumieniu prawa karnego, a więc dopuszczająca się czynu po ukończeniu 17 roku życia. Przestępstwo, o którym mowa w art. 261 k.k. nie należy do wymienionego w art. 10§2 k.k. katalogu czynów zabronionych, za które odpowiadać mogą nieletni po ukończeniu 15 lat.

3. Strona podmiotowa

Przestępstwo znieważenia pomnika, o którym mowa w art. 261 k.k., jest przestępstwem umyślnym, a zatem odpowiadać za nie może wyłącznie ten, kto świadomie dopuścił się zachowania znieważającego pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby, a także zdawał sobie sprawę, że jego zachowanie nosi cechy zniewagi.

Zniewagi można dopuścić się w zamiarze bezpośrednim, gdy sprawca chce znieważać miejsca, o których mowa w art. 261 k.k. i to czyni.

W doktrynie prawa karnego przyjmuje się także, że możliwa jest zniewaga uczyniona w zamiarze ewentualnym, gdy sprawca nie chce wprost znieważenia miejsc wskazanych w art. 261 k.k., ale godzi się na to, że swoim zachowaniem je znieważa².

¹ Z. Cwiakalski (w.): G. Bogdan, K. Buchała, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska – Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny, Część szczególna, Komentarz do art. 117 – 277 Kodeksu karnego*, Kraków 1999, s. 943.

² por. L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936, s. 539.

Świadomość znieważenia przyjąć należy zatem za istniejącą nie tylko w razie ustalenia, że sprawca skutek ten chciał osiągnąć, ale także wówczas, gdy możliwość wywołania swoim działaniem takiego skutku przewidywał i na to się godził.

4. Strona przedmiotowa

Czynność sprawcza w przypadku czynu zabronionego, o którym mowa w art. 261 k.k. polega na „znieważeniu”, a więc na działaniu. Czynu tego nie sposób dokonać przez zaniechanie.

Art. 261 k.k. posługując się terminem „znieważa” nie zawiera bliższej charakterystyki, tego elementu strony przedmiotowej, w szczególności zaś nie wskazuje, jakiego rodzaju zachowania stanowić będą znieważenie. W tym zakresie ustawodawca pozostawia kwestię interpretacji tego pojęcia funkcjonującemu w społeczeństwie systemowi ocen.

Wedle ujęcia słownikowego, znieważanie to „ubliżanie komuś lub czemuś słowem lub czynem, obrażenie kogoś lub czegoś”³.

Przez zniewagę, w przypadku czynu zabronionego z art. 261 k.k., należy rozumieć zachowanie mające obelżywy, obraźliwy charakter, które według zdeterminowanych kulturowo i powszechnie przyjętych ocen stanowi wyraz pogardy dla pomnika, czy też innego miejsca publicznego urządzonego w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego, czy też uczczenia osoby⁴.

Istotą znamienia „znieważa” jest niemożliwość dokonania oceny takiego zachowania w kategoriach wartości logicznej prawdy lub fałszu. Znieważenie bowiem ma charakter niezracjonalizowany, przejawiający się w zamierzeniu sprawcy do zdyskredytowania określonych wartości, prze-

ciwko którym jest skierowane w oderwaniu od faktów⁵.

Pojęcie „znieważa” należy do kategorii terminów ocennych, których treść i znaczenie nie ma jednoznacznego, raz na zawsze sprecyzowanego zakresu. Dlatego też, z uwagi na charakter znamienia „znieważa”, ma ono dużą pojemność znaczeniową, pozostawiającą szerokie pole dla wykładni, której nie należy jednak dokonywać w sposób maksymalnie rozciągający zakres tego terminu⁶.

Znieważenie, w przypadku czynu zabronionego opisanego w art. 261 k.k., polegać będzie na wykonaniu czynności, która w powszechnym przekonaniu uwłacza czci lub pamięci zdarzenia historycznego bądź osoby, które upamiętniono pomnikiem. Czynnością tą może być wypowiedź, gest, znak, bądź też określone zachowanie, np. czynność fizjologiczna wykonana pod pomnikiem, oplucie pomnika, umieszczenie na nim rysunków lub napisów, oderwanie części składowej pomnika, spożywanie alkoholu na pomniku, uczynienie sobie z pomnika miejsca odpoczynku, dokonanie kradzieży jego części składowej⁷.

O tym, czy określone zachowanie ma charakter zniewagi powinny decydować kryteria obiektywne. Decydować o tym będzie w pewnym stopniu zwyczaj, a także ogólnie przyjęte normy obyczajowe, w świetle których pewne słowa bądź gesty uznaje się za obraźliwe, a także normy przyjęte w określonym środowisku⁸.

Uznać należy, że zniewagę mogą stanowić jedynie takie zachowania, które są powszechnie uznane za obelżywe. Jeżeli zachowanie sprawcy nie zawiera społecz-

³ Słownik współczesnego języka polskiego, pod red. B. Dunaja, Warszawa 1995, s. 1371.

⁴ por. W. Kulesza, *Zniesławienie i zniewaga, Ochrona czci i godności osobistej człowieka w polskim prawie karnym, Zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1984, s. 169.

⁵ W. Kulesza (w:) I. Andrzejew, L. Kubicki, J. Waszczyński (red.), *System prawa karnego, O przestępstwach w szczególności, t. IV, cz. 2*, Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź 1989, s. 731.

⁶ L. Gardocki, *Typowe zakłócenia funkcji zasady nullum crimen sine lege*, *Studia Iuridica* 1982, nr 10, s. 54 i nast.

⁷ Z. Cwiakalski (w:) G. Bogdan, K. Buchała, Z. Cwiakalski, M. Dąbrowska – Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzyńkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *op. cit.*, s. 943.

⁸ J. Wojciechowski, *Kodeks karny, Komentarz*, Warszawa 2000, s. 345.

nych cech zniewagi, to nie stanowi ono przestępstwa⁹.

Nie sposób jako zniewagi traktować lekceważenia. Zniewaga to coś więcej, niż tylko brak okazania szacunku lub niewypełnienie obowiązków wynikających z reguł dobrego zachowania. Dlatego też nie sposób traktować jako zniewagi, o której mowa w art. 261 k.k., np. niezdjęcia nakrycia głowy przez mężczyznę, który mija miejsca, o których w tym przepisie mowa.

Pojęcie zniewagi musi być interpretowane w sensie obiektywnym, a nie jedynie subiektywnym. Konkretnie zachowanie musi zawierać, by mówić o popełnieniu występku z art. 261 k.k., elementy, które obiektywnie i wedle powszechnie uznanych standardów kulturowych uznawane są za obraźliwe.

Ustawa karna nie przewiduje karalności przygotowania do zniewagi miejsc, o których mowa w art. 261 k.k., a więc przygotowanie takie jest bezkarne. Nie będzie odpowiadał za występki opisany w art. 261 k.k. ten, kto np. przygotowuje farbę i pędzle, które następnie zamierza wykorzystać do umieszczenia na pomniku napisów o obraźliwej treści.

W przypadku czynu zabronionego opisanego w art. 261 k.k. z uwagi na jego bezskutkowy charakter nie jest możliwe usiłowanie ukończone. Dopuścić należy natomiast usiłowanie nieukończone w sytuacji, gdy sprawca w zamiarze znieważania pomnika lub miejsca, o którym mowa w tym przepisie usiłował wykorzystać uprzednio przygotowane w tym celu farby i szablony, lecz mu w tym skutecznie przeszkodzono¹⁰.

Zniewaga może zostać dokonana w formie sprawstwa pojedynczego, czyli wówczas, gdy dopuszcza się go jedna osoba. Możliwe jest również popełnienie czynu, o którym mowa w art. 261 k.k. w formie współsprawstwa, np. gdy dwie osoby

umieszczają na pomniku napisy o obelżywej treści.

Odpowiedzialność za występki, o którym mowa w art. 261 k.k. może kształtować się również na zasadzie sprawstwa kierowniczego, jak i sprawstwa polecającego, które wystąpi wówczas, gdy zniewagi dopuszcza się osoba, która czyni to na polecenie sprawcy, wykorzystującego uzależnienie tej osoby od siebie.

Przedmiotem bezpośredniego działania sprawcy występkę opisanego w art. 261 k.k. jest „pomnik” lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub osoby.

Pomnikiem jest dzieło rzeźbiarskie lub rzeźbiarsko-architektoniczne, wzniesione w celu upamiętnienia osoby lub zdarzenia historycznego. Forma pomnika może być różna – najczęściej jest to posąg lub grupa rzeźb na cokole, może być nim jednak również kolumna, obelisk, naturalny głaz, a nawet sztucznie usypane wzgórze (kopiec) lub budynek.

Miejsce urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby musi mieć charakter publiczny. Musi ono być powszechnie dostępne dla nieokreślonego kręgu osób. Może to być zarówno pomieszczenie zamknięte, jak również urządzone na otwartej przestrzeni. Na miejscu tym muszą być jakieś zewnętrzne oznaki urządzenia go w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby. Może to być ściana budynku, pomieszczenie w gmachu, kamień, na którym znajduje się napis świadczący o upamiętnieniu zdarzenia historycznego bądź osoby. Bez znaczenia jest czy miejsce to urządzone zostało w celu upamiętnienia osoby żyjącej, czy zmarłej.

Zdarzenie historyczne to zdarzenie, które historycy ujmują w dziejach świata, narodu, bądź społeczności lokalnych. Są to zdarzenia, z którymi wiążą się uczucia lub wyobrażenia danej społeczności i dla których upamiętnienia społeczność ta je urządziła. Bez znaczenia jest tutaj, czy chodzi

⁹ *Ibidem*

¹⁰ J. Wojciechowska (w:) M. Fleming, B. Michalski, W. Radecki, R. Stefański, J. Warylewski, J. Wojciechowska, A. Wąsek, J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz, Tom I*, s. 1223.

o zdarzenia rzeczywiste, czy przekazywane tradycją¹¹.

Nie wypełnia tego znamienia ustawowego występkę opisanego w art. 261 k.k. upamiętnienie zdarzenia historycznego na terenie prywatnym, gdzie wstęp ma ograniczony krąg osób, np. w mieszkaniu, czy ogrodzie.

Znieważenie, o którym mowa w art. 261 k.k. nie musi być dokonane publicznie, ani w obecności innej osoby lub osób.

Szczególnym rodzajem pomników są pomniki zagłady, o których mowa w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady¹². Stosownie do art. 2 wskazanego aktu prawnego Pomnikami Zagłady są tereny, na których położone są: Pomnik Męczeństwa w Oświęcimiu, Pomnik Męczeństwa na Majdanku, Muzeum „Stutthof” w Szutowie, Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy, Mauzoleum Walki i Męczeństwa w Treblince, Muzeum Martyrologiczne – Obóz w Chełmnie nad Nerem, Muzeum Byłego Obozu Zagłady w Sobiborze, a także były Obóz Zagłady w Bełżcu.

W przypadku tego rodzaju miejsc, z występkę, o którym mowa w art. 261 k.k., poza wskazanymi już powyżej możliwymi wariantami zachowań, które wypełniać będą ustawowe znamiona tego przestępstwa, będziemy mieli do czynienia m.in. w sytuacji naruszenia przez sprawcę powagi lub charakteru Pomnika Zagłady, jak również prowadzenia przez sprawcę na terenie Pomników Zagłady działalności gospodarczej, naruszającej powagę lub charakter Pomnika Zagłady, jak i w razie dokonania kradzieży części składowych tego typu obiektów.

Szczególnym rodzajem pomników są również uznane na mocy rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 kwietnia 2004 roku za pomniki historii:

¹¹ O. Górniok (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S. M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, Kodeks karny, Część szczególna, t. II, Komentarz do art. 222 – 316, Gdańsk 2005, s. 345.

¹² Dz. U. z 199 r., nr 41, poz. 412, ze zm.

„Legnickie Pole – pobenedyktyński Zespół Klasztorny”¹³, „Krzeszów – Opactwo Cystersów”¹⁴, „Twierdza Srebnogórska – nowożytna warownia górską z XVIII wieku”¹⁵, „Raławice – teren historycznej Bitwy Raławickiej”¹⁶, „Góra Świętej Anny – komponowany krajobraz kulturowo – przyrodniczy”¹⁷, Tarnowskie Góry – podziemia zabytkowej Kopalni Rud Srebronośnych oraz Sztolni Czarnego Pstrąga”¹⁸. Za pomniki historii, na mocy rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13 kwietnia 2005 roku uznane zostały: „Wrocław – Hala Stulecia”¹⁹, „Leżajsk – zespół klasztoru o.o. Bernardynów”²⁰, „Chełmno – Stare Miasto”²¹, natomiast na mocy rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 25 sierpnia 2005 roku: „Łañcut – zespół zamkowo-parkowy”²², „Kamień Pomorski – zespół katedralny”²³.

Przestępstwo określone w art. 261 k.k. jest przestępstwem formalnym. Jego dokonanie następuje już w chwili podjęcia przez sprawcę działań, zmierzających do zrealizowania celu.

5. Zbieg przepisów

Przestępstwo znieważenia pomnika, określone w art. 261 ustawy karnej, pozostawać może w zbiegu właściwym, co skutkuje kumulatywną kwalifikacją czynu (art. 11§2 k.k.) z art. 288§1 lub 2 k.k., jeżeli sprawca znieważając pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby zniszczył lub uszkodził przy okazji taki pomnik lub miejsce²⁴.

¹³ Dz. U. z 2004 r., Nr 102, poz. 1056.

¹⁴ Ibidem, poz. 1057.

¹⁵ Ibidem, poz. 1058.

¹⁶ Ibidem, poz. 1060.

¹⁷ Ibidem, poz. 1061.

¹⁸ Ibidem, poz. 1062.

¹⁹ Dz. U. z 2005 r., Nr 64, poz. 570.

²⁰ Ibidem, poz. 569.

²¹ Ibidem, poz. 568.

²² Dz. U. z 2005 r., Nr 167, poz. 1402.

²³ Ibidem, poz. 1401.

²⁴ Do przyjęcia kumulatywnej kwalifikacji czynu zabronionego, o którym mowa w art. 288 § 1 k.k. z art. 261 k.k. niezbędny jest wniosek pokrzywdzonego o ściganie, o którym mowa w art. 288 § 4 k.k. W

Dopuszczyć należy również zbieg realny przepisów art. 261 k.k. z art. 288§1 i 2 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. w zw. z art. 294§1 lub 2 k.k. w sytuacji, gdy sprawca znieważając pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby zniszczył lub uszkodził przy okazji taki pomnik lub miejsce, które stanowi mienie znacznej wartości bądź też dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury.

W sytuacji, gdy pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby jest zabytkiem, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami²⁵, to sprawca, który znieważając takie miejsca zniszczył je lub uszkodził odpowiadać będzie za czyn zabroniony opisany w art. 261 k.k. i art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w zw. z art. 11§2 k.k.²⁶

Możliwy jest również właściwy zbieg przepisu art. 261 k.k. z przepisem art. 262 k.k., w sytuacji, gdy sprawca znieważa pomnik lub miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia osoby będące jednocześnie miejscem spoczynku zmarłego (art. 11§2 k.k.).

Dopuszczyć należy również zbieg właściwy przepisu art. 261 k.k. z przepisami art. 254 k.k. (w sytuacji, gdy znieważenie miejsc, o których w art. 261 k.k. mowa połączone jest z czynnym udziałem w zbiegowisku, którego uczestnicy wspólnymi siłami dopuszczają się gwałtownego zamachu na mienie), art. 255 k.k. (gdy zachowa-

nie, o którym mowa w art. 261 k.k. połączone jest z publicznym nawoływaniem do popełnienia występku lub zbrodni), 256 k.k. (gdy znieważanie połączone jest z publicznym propagowaniem faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa, bądź też nawoływaniem do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość), czy art. 257 k.k. (gdy mamy do czynienia ze zniewagą miejsc chronionych przez art. 261 k.k. połączoną ze zniewagą grupy ludności, albo poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej lub ze względu na bezwyznaniowość), co uzasadniać będzie kwalifikację kumulatywną (art. 11§2 k.k.).

Możliwy jest również kumulatywny zbieg przepisów art. 261 k.k. z przepisem art. 196 k.k., w sytuacji, gdy sprawca swoim zachowaniem znieważa pomnik lub inne miejsce publiczne urządzone w celu upamiętnienia zdarzenia historycznego lub uczczenia osoby, które jednocześnie jest miejscem przeznaczonym do publicznego wykonywania obrzędów religijnych, np. pomnik Jana Pawła II lub świętej Jadwigi.

Nie da się wykluczyć również znieważenia, o którym mowa w art. 261 k.k. mającego postać tzw. ciągu przestępstw, w sytuacji, gdy sprawca dopuszcza się, w krótkich odstępach czasu, kolejnych zniewag wobec tego samego pomnika lub innego miejsca chronionego przez art. 261 k.k., jak i wobec różnych miejsc chronionych przez ten przepis.

Zniewaga, o której mowa w art. 261 k.k. może być popełniona w ramach dwóch lub więcej zachowań odrębnych, ale podjętych w ramach jednego z góry powziętego zamiaru, np. gdy sprawca kilkakrotnie znieważa miejsce chronione przez art. 261 k.k. Wchodzi w tej sytuacji w grę koncepcja przestępstwa ciągłego, o której mowa w art. 12 k.k., zgodnie z którą odrębne zachowania sprawcy należy uznać za jedno przestępstwo²⁷.

razie braku takiego wniosku mamy do czynienia jedynie z występkami opisanymi w art. 247 k.k., który ścigany jest z urzędu. Pokrzywdzonym uprawnionym do złożenia wniosku o ściganie sprawcy takiego czynu będzie np. stowarzyszenie, fundacja, organizacja społeczna, instytucja samorządowa, która pomnik wystawiła.

²⁵ Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, ze zm.

²⁶ W takiej sytuacji art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 288 § 1 k.k.

²⁷ por. J. Wojciechowska (w:) M. Fleming, B. Michalski, W. Radecki, R. Stefański, J. Warylewski, J.

Ostatnie wydarzenie, do którego doszło na terenie pomnika zakłady - Pomnik Męczeństwa w Oświęcimiu pokazuje, że czyn z art. 261 k.k. może pozostawać w kumulatywnej kwalifikacji z art. 278§1 k.k. oraz art. 279§1 k.k.

6. Wysokość zagrożenia ustawowego

Występek opisany w art. 261 k.k. zagrożony jest grzywną albo karą ograniczenia wolności.

Z uwagi na alternatywny charakter zagrożenia znajduje tutaj zastosowanie dyrektywa wyrażona przez art. 58§2 k.k., zgodnie z treścią którego to przepisu grzywny nie orzeka się, jeżeli dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że sprawca grzywny nie uiści i nie będzie jej można ściągnąć w drodze egzekucji.

Art. 59 k.k. daje możliwość, w sytuacji, gdy społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna i cele kary zostaną spełnione, do odstąpienia od wymierzenia kary, w przypadku równoczesnego orzeczenia środka karnego. W tej sytuacji art. 49§1 k.k. pozwala na orzeczenie świadczenia pieniężnego na rzecz instytucji, stowarzyszenia, fundacji lub organizacji społecznej wpisanej do wykazu prowadzonego przez ministra sprawiedliwości, której podstawowym zadaniem lub celem statutowym jest spełnianie świadczeń na określony cel społeczny, bezpośrednio związany z ochroną dobra naruszonego lub zagrożonego przestępstwem, za które skazano sprawcę, z przeznaczeniem na ten cel, którego to wysokość nie może przekroczyć kwoty 20.000 złotych.

Jeżeli spełnione zostaną przesłanki określone w art. 66§1 k.k., możliwe jest, z uwagi na wysokość zagrożenia ustawowego, zastosowanie wobec sprawcy występku z art. 261 k.k. instytucji warunkowego umorzenia postępowania.

Sąd może orzec również środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody wówczas, gdy następstwem działania sprawcy występku, o którym mowa w art. 261 k.k., jest wyrządzenie szkody w mieniu.

Jeżeli następstwem czynu, o którym mowa w art. 261 k.k. było wyrządzenie szkody, sąd wymierzając sprawcy tego występku karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, może zobowiązać sprawcę do jej naprawienia w oparciu o art. 72§2 k.k. *Ratio legis* tego uregulowania stanowi faktyczne wynagrodzenie szkody (funkcja kompensacyjna), nie zobowiązuje się sprawcy do jej naprawienia, jeżeli sąd orzekł środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46§1 k.k. Niewykonanie przez sprawcę tego obowiązku w określonym w wyroku skazującym terminie stanowi fakultatywną przesłankę zarządzenia wykonania kary²⁸.

W razie skazania za przestępstwo opisane w art. 261 k.k., sąd może orzec przewidziany w art. 50 k.k. środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości.

Wojciechowska, A. Wąsek, J. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 1224.

²⁸ M. Budyn – Kulik (w:) M. Budyn – Kulik, P. Kozłowska – Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny, Praktyczny komentarz*, Kraków 2006, s. 169.